

Crna Gora

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu
i fitosanitarne poslove

Adresa: Serdara Jola Piletića br.26,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 201 945
fax: +382 20 201 946
www.ubh.gov.me

Broj: 003/1-312/25-4/2

Podgorica, 09. januar 2025.godine

**Glavni grad Podgorica, Prijestonica Cetinje, Andijevica, Bar, Berane, Bijelo Polje,
Budva, Gusinje, Danilovgrad, Žabljak, Kolašin, Kotor, Mojkovac, Nikšić, Petnjica, Plav,
Pljevlja, Plužine, Rožaje, Tivat, Tuzi, Herceg Novi, Šavnik, Ulcinj i Zeta
N/R gradonačelnicima/predsjednicima**

Predmet: Obavještenje o pojavi afričke kuge svinja u Crnoj Gori, kod divljih svinja

Poštovani,

Obavještavamo Vas da je u Crnoj Gori potvrđen slučaj naročito opasne zarazne bolesti afrička kuga svinja, kod divljih svinja na teritoriji opštine Pljevlja, lovište Pljevlja, lovačka sekcija Bukovica, u neposrednoj blizini granice sa Bosnom i Hercegovinom.

Naime, Specijalistička veterinarska laboratorija je, dana 4.01.2025. godine, u dostavljenim uzorcima dvije uginule divlje svinje pronađene na području lovačke sekcije Bukovica, utvrdila prisustvo genoma virusa afričke kuge svinje.

Odmah po prijavi potvrđenog slučaja preduzete hitne mjere za sprečavanje širenja ove bolesti od strane veterinarskog i lovnog inspektora što uključuje zabranu lova na dijelu teritorije lovišta Pljevlja.

Napominjemo da je ovo drugi slučaj utvrđivanja afričke kuge svinja kod divljih svinja u Crnoj Gori, prva potvrda ove bolesti je bila 14. januara 2024. godine, na teritoriji opštine Nikšić, takođe u pograničnom području sa BiH.

Do danas, bolest nije zabilježena kod domaćih svinja u Crnoj Gori.

Prema podacima Svjetske organizacije za zdravlje životinja (WOAH), bolest je u Evropi prisutna od 2007. godine i nezaustavljivo se širi evropskim kontinentom, kod domaćih i divljih svinja. U susjednim zemljama prvi put se pojavila 2019. godine u Republici Srbiji, nakon čega slijede Sjeverna Makedonija (2022), Bosna i Hercegovina, Hrvatska i Kosovo (2023), a u Crnoj Gori je prethodno (prvi slučaj) potvrđena takođe u uzorcima divljih svinja 14. januara 2024. godine.

Ova bolest nije zoonoza, odnosno ljudi ne mogu oboljeti od virusa afričke kuge svinja, ali meso oboljelih životinja nije podobno za ishranu!

Kako smo se u par navrata već obraćali svim lokalnim samoupravama, koristimo ovu priliku da još jednom apelujemo, posebno na lokalne uprave koje do sada nijesu odredile lokacije za neškodljivo uklanjanje leševa uginulih/usmrćenih životinja.

Naime, u skladu sa Zakonom o veterinarstvu ("Sl.list CG broj 30/12, 48/15, 52/16 i 43/18), član 104 st. 3 i 4, obaveza je jedinice lokalne samouprave da obezbijede sakupljanje i uništavanje leševa zaraženih životinja i ostalih nus proizvoda životinjskog porijekla. Takođe je zakonom definisano da više jedinica lokalne samouprave može sporazumno obezbijediti vršenje ovih poslova.

Na osnovu dosadašnjeg iskustva pri zbrinjavanju leševa oboljelih ili uginulih životinja na gazdinstvima prepoznali smo realna ograničenja za sprovođenje ovog postupka od strane vlasnika životinja (staračka domaćinstva, nemogućnost iskopa dubokih jama i dr), kao i u dijelu zaštite životne sredine. Važno je i postupanje i neškodljivo uklanjanje leševa divljih svinja, u slučaju potrebe.

Prepoznavajući važnost zbrinjavanja leševa zaraženih životinja i ostalih nus proizvoda životinjskog porijekla, na propisani način kao jednu od glavnih mjera kojom se sprječava širenje bolesti, neophodno je da se organi lokalne samouprave sa raspoloživim komunalnim i drugim službama i mehanizacijom pripreme i stave na raspolaganje za pružanje pomoći veterinarskoj službi u izvršavanju ove mjere, u slučaju potrebe.

Neophodno je:

(1) da u graničnim opštinama sa pripadajućim graničnim prelazima obezbijedite kontejnere sa poklopcem radi odlaganja oduzete hrane od putnika od strane ovlašćenih službenih lica, kao i njenog neškodljivog odvoženja i uklanjanja na određenim mjestima. U prilogu su preporučeni uslovi za kontejnere.

(2) da odmah odredite i pripremite mjesto na kojem bi se, u slučaju pojave bolesti, vršilo zakopavanje (jama-grobnica ili stočno groblje) ili spaljivanje leševa zaraženih životinja i ostalih nus proizvoda životinjskog porijekla. U prilogu propisani i preporučeni uslovi za jamu-grobnicu, stočno groblje ili izuzetno zakopavanje na gazdinstvu, spaljivanje, kao i uslove za prevozna sredstva za odvoženje leševa i ostalih nus proizvoda životinjskog projekla.

(3) da obezbijedite dezinfekciona sredstva u dovoljnoj količini, kako bi se mogla izvršiti dezinfekcija vozila za premještanje životinja, kao i drugih neophodnih prostora, opreme i predmeta koji su bili u kontaktu sa zaraženim životinjama, kao i dezinfekcija ljudstva. U prilogu su preporučeni uslovi za dezinfekciona sredstva.

Zakonski osnov:

- Zakon o veterinarstvu ("Sl.list CG broj 30/12, 48/15, 52/16 i 43/18);
- Naredba za sprečavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje zarazne bolesti afrička kuga svinja ("Sl. list CG", br. 19/2024);
- Pravilnik o mjerama za otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje afričke kuge svinja ("Sl. list CG", br. 57/2017);
- Plan upravljanja kriznim situacijama u slučaju pojave afričke kuge svinja ("Sl. list CG", br. 19/2024);
- Pravilnik o higijenskim, veterinarsko-zdravstvenim i drugim uslovima za nus proizvode i objekte za preradu ili uništavanje nus proizvoda životinjskog porijekla ("Sl. list CG", br. 45/2015 i 8/2020);
- Pravilnik o klasifikaciji i postupanju sa nus proizvodima životinjskog porijekla, higijensko i veterinarsko-zdravstvenim uslovima za nus proizvode ("Sl. list CG", br. 8/2020);
- Pravilnik o bližim uslovima za zaštitu životinja tokom klanja ("Sl. list CG", br. 54/2015 i 21/201).

Od ostalih mjera koje sprovodi Uprava u saradnji sa veterinarskim službama, je i pojačano informisanje držaoca svinja i davanje preporuka da se svaka promjena zdravstvenog stanja odmah prijavi nadležnoj veterinarskoj ambulanti, a pojačan je i nadzor nad gazdinstvima sa svinjama od strane veterinarskih ambulanti. Molimo da i preko nadležnih službi lokalne samouprave doprinesete informisanju držaoca svinja i drugih zainteresovanih strana o opasnosti od pojave afričke kuge svinja kao i obavezama i pravima istih.

Specijalistička veterinarska laboratorija u Podgorici je osposobljena za brzu i pouzdanu laboratorijsku dijagnostiku i formiran je Stručni tim za praćenje i nadzor bolesti.

Nadam se da ćete razumjeti ozbiljnost situacije i da ćete pravovremeno preuzeti potrebne aktivnosti definisane propisima, kako bi smo, na adekvatan način sprovedi sve mjere za suzbijanje bolesti u slučaju izbijanja na teritoriji Vaše opštine.

S poštovanjem,

Dostavljeno:

Glavni grad Podgorica
glavni.administrator@podgorica.me

Prijestonica Cetinje
gradonacelnik@cetinje.me
kabinet@cetinje.me
soandrijevic@t-com.me

Bar
predsjednik@bar.me
opstinabar@bar.me

Berane
opstinaberane@t-com.me
Bijelo Polje
predsjednik@bijelopolje.co.me
opstinabp@t-com.me
Budva
predsjednik@budva.me
kabinet.so.bd@t-com.me

Gusinje
predsjednik@opstinagusinje.me
opstinagusinje@t-com.me
Danilovgrad
kabinet.predsjednika@danilovgrad.me

sodanilovgrad@t-com.m
Žabljak
predsjednikzabljak@gmail.com

Kolašin
opstina.kolasin@t-com.me
kolasin.predsjednika@gmail.com

Kotor
kabinet.predsjednika@kotor.me
pr@kotor.me

Zeta
pggolubovci@t-com.me

Mojkova c
opstinamojkovac@t-com.me

Nikšić
predsjednik@niksic.me

Petnjica
predsjednik@petnjica.co.me

Plav
kabinet@plav.me;
predsjednik@plav.me

Pljevlja
opstinapv@t-com.me
Plužine
opstinapluzine@t-com.me

Rožaje
opstina_rozaje@t-com.me

Tivat
info@opstinativat.me

Tuzi
tuzi@tuzi.org.me

Herceg Novi
kabinet@hercegnovi.me

Šavnik
predsjednik@savnik.me
sosavnik@t-com.me

Ulcinj
kabinet@ul-gov.me

Prilog – preporučena praksa za zbrinjavanje leševa i ostalih nus proizvoda životinjskog porijekla

1. Kontejneri za odlaganje oduzete hrane životinjskog porijekla na graničnim prelazima

Kontejneri moraju:

- da se potpuno zatvaraju i da je onemogućeno ispadanje materijala i neovlašćeno korišćenje sadržaja;
- da su nepropusni;
- da su izrađeni od materijala koji se lako čisti, pere i dezinfikuje;
- da su vidno obeleženo.

Nakon punjenja kontejnera rizični sadržaj je neophodno odložiti na jedan od propisanih načina odlaganja nus proizvoda životinjskog porijekla (zakopavanje, spaljivanje).

Nakon svakog korišćenja neophodno je izvršiti čišćenje, pranje i dezinfekciju kontejnera.

Sredstva za dzinfekciju moraju biti na bazi: natrijum hidroksida (NaOH); hlora; formalina; fenola i joda.

2. Mjesta za neškodljivo zakopavanje ili spaljivanje

Uslovi za stočna groblja i jame-grobnice za zakopavanje i spaljivanje nus proizvoda propisani su u Prilogu 3 - Pravilnika o higijenskim, veterinarsko-zdravstvenim i drugim uslovima za nus proizvode i objekte za preradu ili uništavanje nus proizvoda životinjskog porijekla ("Sl. list CG", br. 45/2015 i 8/2020).

U slučaju neškodljivog uklanjanja leševa životinja primjenom jama-grobnica ili stočnog groblja neophodno je da budu van naseljenog mjesta i na području koje urbanističkim planom nije predviđeno za izgradnju stambenih objekata, industrijskih objekata i objekata za proizvodnju, držanje i promet životinja, na zemljištu koje nije vodoplavno i podvodno, pored vodotokova i izvora, mora da bude ograđeno tako da se onemogući prilaz životinjama i mora imati prilazni put.

Jama - grobnica:

Dubina mora da bude najmanje 5 metara, a dno mora najmanje biti 1 metar iznad najvišeg nivoa podzemnih voda. Bočni zidovi jame grobnice, moraju da budu zidani tako da propuštaju tečnost. Prostor oko jame - grobnice, u širini od najmanje 50 cm, mora da bude od čvrstog materijala, sa padom prema okolnom terenu. Jama - grobnica mora da ima gornju ploču sa poklopcem. Ploča mora da bude uzdignuta od okolnog terena, a poklopac mora da bude takve konstrukcije da onemogućava izlaženje neprijatnih mirisa i da može da se zaključava.

Neškodljivo uklanjanje životinjskih leševa i ostalih nus proizvoda životinjskog porijekla ubacivanjem u jamu - grobnicu vrši se dok se jama - grobnica ne napuni do visine 1 m ispod poklopca. Kada se jama - grobnica napuni, poklopac se obezbeđuje od otvaranja, a jama - grobnica se vidno označava (mjesto i datum) i stavlja van upotrebe.

Jama - grobnica može ponovo da se upotrebljava posle isteka 10 godina od dana stavljanja van upotrebe, a u slučaju pojave antraksa nakon 50 godina.

Jamu –grobnicu neophodno je propisno obilježiti.

Stočno groblje:

Životinjski leševi i ostali nus proizvodi životinjskog porijekla zakopavaju se na stočnom groblju tako da debljina zemlje iznad životinjskih leševa i ostalih nus proizvoda životinjskog porijekla mora da bude najmanje 1 m.

Trava i bilje sa stočnog groblja ne smeju da se koriste, već moraju povremeno da se kose i spaljuju na licu mesta.

Stočno groblje može ponovo da se upotrebljava posle isteka 10 godina od dana zakopavanja leša, a u slučaju pojave antraksa nakon 50 godina.

Stočno groblje je neophodno propisno obilježiti.

Zakopavaje na mjestu uginuća

Izuzetno, životinjski leševi mogu da se zakopavaju na mjestu uginuća, odnosno zemljištu držaoca životinje kad to odredi nadležni organ, s tim da mjesto na kome se leš zakopava bude najmanje 20 m udaljen od objekta za snabdevanje vodom. Dno mjesta na kome se leš

zakopava mora da bude najmanje 1 m iznad najvišeg nivoa podzemnih voda. Prostor za ubacanje leševa je 2 metra, a preostala 2 metra je neophodno prekriti sa zemljom. Orijentaciono, mjesto gdje se zakopavaju životinje koje je 6 metara dugačko, 3 metra široko, a 4 metra duboko je odgovarajuće za oko 60 svinja.

Prije zakopavanja na stočnom groblju ili na mjestu uginuća ili ubacivanja u jamu- grobnicu, životinjski leševi i ostali nus proizvodi životinjskog porijekla posipaju se petrolejom, krečom, hlornim preparatima, karbolnom kiselinom ili drugim preparatima sa jakim mirisom (dekarakterizacija).

3. Prevozna sredstva za odvoženje leševa

Životinjski leševi i ostali nus proizvodi životinjskog porijekla do mjesta neškodljivog uklanjanja dopremaju se specijalnim prevoznim sredstvom koje se ne može koristiti u druge svrhe i koje mora da ispunjava sledeće uslove:

- da se potpuno zatvara i da je onemogućeno ispadanje materijala i neovlašćeno korišćenje sadržaja koji se prevozi;
- da je nepropusno;
- da je izrađeno od materijala koji se lako čisti, pere i dezinfikuje;
- da ima uređaj za utovar leševa;
- da ima opremu i sredstva za dezinfekciju;
- da je vidno obeleženo.

Životinjski leševi i ostali nus proizvodi životinjskog porijekla mogu se otpremati i drugim prevoznim sredstvima ako se stave u posebne nepropustljive posude ili plastičnu ambalažu koja onemogućava ispadanje materijala koji se transportuje.

Posuda i ambalaža moraju biti izrađene od materijala koji se lako čisti, pere i dezinfikuje, odnosno koji se može neškodljivo uništiti.

Prevozna sredstva i korišćena oprema, posle istovara životinjskih leševa i ostalih nus proizvoda životinjskog porekla, moraju se očistiti, oprati i dezinfikovati od strane nadležne veterinarske ambulante.

U slučaju materijala koji se ne mogu lako čistiti i prati i dezinfikovati, potrebno ih je dodatno izložiti sunčevoj svetlosti.

Sredstva za dzinfekciju vozila za premještanje životinja i ostalih nus proizvoda životinjskog porijekla, kao i drugih neophodnih prostora, opreme i predmeta koji su bili u kontaktu sa zaraženim životinjama, kao i za dezinfekciju ljudstva moraju biti na bazi: natrijum hidroksida (NaOH); hlora; formalina; fenola i joda.

4. Spaljivanje

Spaljivanje nus proizvoda vrši se pod nadzorom veterinarskog inspektora radi obezbjeđenja da se nus proizvodi životinjskog porijekla spale:

- do pepela, na odgovarajuće izrađenoj lomači;
- bez ugrožavanja zdravlja ljudi;
- na način kojim se ne ugrožava životna sredina (voda, vazduh, zemljište, biljke i životinje), i kojim se ne prouzrokuje buka odnosno neprijatni mirisi.

Mjesto za spaljivanje treba da bude na najotvorenijem dijelu gazdinstva odnosno lovišta ili određene lokacije, udaljeno od privatnih i javnih puteva, a istovremeno da pruža pristup objektu u kojima se drže životinje.

Mjesto za spaljivanje treba da bude daleko od pogleda javnosti i na otvorenom terenu, koji je udaljen od objekata, sijena ili slame, nadzemnih kablova i plitkih podzemnih cijevi i kablova. Treba izbjegavati vjetrovita mjesta.

Za pripremu mjesta za spaljivanje, potrebno je staviti zemlju na površinu koja može primiti broj leševa koji se spaljuju: $2,5 \times 1$ metar za 5 odraslih svinja.

Kad se napravi mjesto za spaljivanje, sredstvo za spaljivanje treba preliti preko svih materijala. Nakon stavljanja leševa sredstvo za spaljivanje treba preliti i preko leševa.

U povoljnim uslovima spaljivanje bi trebalo biti završeno u roku od 48 sati. Po potrebi treba dodavati sredstvo za spaljivanje. Kad je požar ugašen, pepeo treba zakopati, a prostor očistiti i dezinfikovati.